

Birlibán

Veronika Zusková

PETIŠKA, Eduard. Birlibán. Albatros, 1975.

Anotace Birlibán je knihou, která čtenáře velmi živě zatáhne do příběhu malého Birlibána, chlapce, který si rád dělá věci tak trochu po svém. Hned na začátku knihy se ukazují některé jeho povahové rysy a vlastnosti, z nichž mnohé nejsou pěkné. Birlibán však na své chyby doplácí a dostává se do situací, kdy se mu jeho často vypočítavé a sobecké chování vymstí. Birlibán je však připravený se ze svých poklesků poučit a napravit se. Jestli se mu to podaří se dozvíme v závěrečných kapitolách. Kniha je vhodná právě pro žáky mladšího školního věku, kteří mohou zažívat podobné situace a pocity jako Birlibán.

Cílová skupina – 7-9 let

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Cíle

Cílem lekce je seznámit žáky druhého ročníku s knihou Birlibán, která je vhodná právě pro děti mladšího školního věku. Lekce se zaměřuje na rozvoj porozumění pomocí vybraných čtenářských strategií, rozšiřuje slovní zásobu (popis situace, postavy, charakteru), podněcuje fantazii (jak by mohl příběh pokračovat?) a motivuje k přečtení celé knihy, která je velmi originální, napínavá a pro dětského čtenáře atraktivní.

Popis lekce:

Aktivita před čtením:

Jelikož samotné čtení bude začínat druhou kapitolou, v níž má rozmrzlý a neposlušný Birlibán uklidit své hračky, pokládáme dětem otázky a vedeme s nimi rozhovor o tom, jaké mají doma povinnosti, jestli musí s něčím pomáhat atp.

Poté děti krátce seznámíme s postavou chlapce, jelikož jsme první kapitolu přeskočili (ta není svým obsahem tak zajímavá a ani důležitá). Ukážeme dětem obrázek z knihy, můžeme je nechat, aby hádaly, jak se asi chlapec jmenuje.

Samotné čtení a dílčí úkoly

Knihy je psána poměrně velkým písmem, což bude pro žáky druhého ročníku vhodné. Žáci se ve čtení střídají, každý po vyvolání přečte krátký úsek.

úsek: SNÍDANĚ

Zkuste si vzpomenout, co jste dnes měli k snídani. Svou snídani nakreslete.

úsek: UKLÍZENÍ HRAČEK

Proč uklízíme hračky? Proč asi Birlibán maminku neposlechl? Co myslíš, že se bude dít dál?

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

úsek: Janeček a utržené ouško

Bylo Birlibánovo chování správné? Proč ano/proč ne? Co měl podle tebe Birlibán udělat, když nechtěně utrhl Janečkovi ucho?

závěr: maminka se vrací

Jak bys popsal Birlibána? Zkus dokončit věty tak, abys chlapce co nejlépe vystihl:
Birlibán je .....

Birlibán nemá .....

Birlibán by chtěl .....

Aktivity po čtení

Společná úvaha o tom, jak asi kniha bude pokračovat/ve skupinkách žáci diskutují o možném pokračování příběhu. Oporou je kniha, kterou si žáci volně prohlíží, zvláště je mohou inspirovat názvy jednotlivých kapitol a ilustrace, které je pravděpodobně velmi zaujmou.

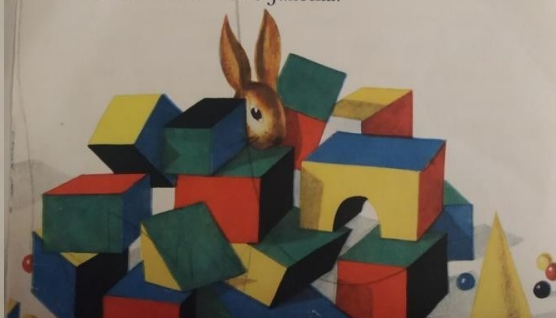
Společná reflexe. Jak se příběh líbil, čím zaujal? Je něco, co jim připomíná, co si díky němu vybavili?

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.

Birlibán snídal. Vypil mléko, ale do housky ani nekousl.
 „Pročpak nejíš?“ zeptala se ho maminka.
 „Já si budu chvíli hrát a pak housku sním,“ řekl Birlibán. Myslí si: půjdu si hrát a maminka na housku zapomene a nebudu ji musít jíst. Na housku má dost času. Houska není čokoláda. Čokoláda a bonbóny se musí jíst hned, ale houska počká. Počká a třeba ztvrdne a ztvrdlá houska se už nejí. Tvrdou housku nakrájí maminka do knedlíků a Birlibán bude mít po starosti.
 „Počkej,“ řekla maminka, „kam běžíš? Nejdřív si uklidíš hračky, které jsi včera rozházel. Podívej se na tu hromadu. Pěkně slož stavebnici, uklid míč, gumové panáčky i knížky.“
 „A nemohl bych uklízet až potom?“ vzdychal Birlibán.
 „Potom?“ divila se maminka, „to jsi říkal už včera. Dneska je potom. Tak uklízej.“
 Birlibán se zlobil a zlobil, ale sedl si k zásuvce

s hračkami. Neuklízal. Přitáhl si k rozházené stavebnici Janečka maňáska a pošeptal mu:
 „Uklízej, Janečku, nebo počkej, uvidíš!“
 Janeček se překotil do krabice se stavebními kostkami, jen uši mu z krabice koukaly.
 „Uklízej!“ klepl ho Birlibán přes uši a vzdychl:
 „To jsem neviděl takového lenocha.“
 Maminka si otřela zamoučené ruce:
 „Zapomněla jsem se zastavit na poště,“ řekla, „než se vrátím, ať máš všechno v pořádku.“
 Jakmile byla maminka z kuchyně pryč, naházal Birlibán všechny hračky a knížky do zásuvky. Nic nerovnal, nic neskládal. A když zásuvka nešla zavřít, přitlačil do ní věci pěsti, až knížkám polámal rohy a autíčku urazil kolo. Pak zásuvku přirazil a zvedl se země Janečka.

„Pročpak jsi neuklízal?“ řekl maňáskovi, „jen počkej, však já ti dám!“ A chytil Janečka za uši a pořádně ho za ně zatahal.
 Ale co to? Jedno ouško drželo pevně a druhé, jemináčku, druhé docela nič nedrželo. Druhé ouško zůstalo Birlibánovi v ruce. Janečkovi zbylo na hlavě jen jedno jediné.
 „Tak vidíš,“ rozhněval se Birlibán na zajíce, „to máš za to, že jsi nechtěl uklízet.“
 Janeček byl zticha, nekřičel ani neplakal. Birlibán držel utržené ouško v hrsti a nevěděl kam s ním. A jak nad Janečkem přemýšlel, ozvaly se v síni kroky. Maminka se vracela. Birlibán nechtěl, aby maminka viděla, co Janečkovi provedl. Proto schoval maňáskovu hlavu do kapsy a šup — vyhodil utržené ouško z okna. Však on je venku na zahrádce najde a snad je i nějak Janečkovi přilepí. Maminka se podívala k zásuvce a zaradovala se. Zásuvka je zavřená a na podlaze se nepovaluje ani jedna hračka. Maminka kývla hlavou a usmála se:
 „Všechno jsi pěkně složil a uklidil, všechno?“
 „Ano,“ řekl Birlibán a trochu se začervenal, poněvadž nemluvil pravdu. Vždyť všechny hračky do zásuvky jen tak naházal a namačkal.
 „To jsi hodný chlapec,“ pochválila Birlibána ma-

minka a dala mu bonbón, veliký, žlutý jako citrón a sladký jako med.
 Birlibán si na něm pochutnával a šel si na zahradu hrát.

Materiál vznikl za laskavé finanční podpory v rámci grantového řízení Otevřená výzva hnutí Otevřeno a nadačního fondu Abakus během projektu Interakce pedagoga s dítětem podporující kreativitu a kritické myšlení dětí.